Saul králem

Původ materiálu
Rut Brodská
Pořadí v lekci
6

Téma

Když se drží za jeden provaz, i ohrožení, strach a přesila se dají přemoci.

Cíle

- Děti si připomenou/seznámí se s prvním Saulovým počinem v roli krále.
- Starší děti si uvědomí, jak se přesila a násilí na druhých, byť i jen plánované, nemusí vyplatit.
- Děti si zakusí, co znamená držet pospolu.

Pro učitele

Výkladové poznámky

- Příběh o vítězství nad Náchašem Amónským lze číst jako příběh o přemožení pýchy, suverenity, přesily, svévole, připravovaného násilí, které osnuje jeden vůči druhému. Na ohrožený lid pak padá smutek, bezmoc a beznaděj a propadá se až k rezignaci vůči situaci a vůči sobě a i k nezájmu o ostatní soukmenovce. A skrze jedince může přijít vysvobození.
- „Zítra za slunečního žáru vám přijde vysvobození“ (v9): zpráva pro Jábešské, která projasňuje i tu nejtemnější noc. Lze v klidu spát, radovat se z toho, že přijde zítřek a mít velkou naději, že tomu tak bude.
- „Dnešního dne nebude nikdo usmrcen“ (v13): msta, touha po odplatě, byť je jakkoliv oprávněná, není cestou a nedovede k ničemu. Saul sám uchrání životy těch, kteří ho zpočátku nepřijímají za krále. Důvodem je mu ‚svátečnost‘ dne, ve kterém Bůh připravil pro Izrael vítězství.
- Samuel pobízí lid jít do Gilgálu a obnovit tam království; během shromáždění pak ještě jednou potvrdí Saula za izraelského krále. Setkání ve svatyni lze též brát jako bohoslužbu děkovnou za to, že to s Jábešskými dopadlo dobře, že se kmeny Izraele dokázaly zase spojit a jít bok po boku proti nepříteli, že Bůh vyvolil lidu za krále Saula, který se teď

o ostatní stará a dobře je vede, atd.

- *Postavy:* Náchaš – král Amónců, pastýřského kmene rozprostírajícího se severovýchodně od Mrtvého moře, vyznávajícího pohanství a nepřátelství vůči izraelským kmenům.

  Saul, ač ustanoven králem, zatím se jako král nijak neprojevil. Do příběhu v 11. kapitole vstupuje z pole, kde zřejmě oral? Poté, co se ho zmocní duch Boží, jedná: rozseká dobytek na kusy a rozešle mezi kmeny; shromáždí vojsko přišlé na pomoc Jábešským; vtrhne do nepřátelského ležení a pobije ho; zabrání popravě těch, kteří ho nechtěli přijmout za svého krále.

  Samuel se objeví v příběhu až na úplný závěr. Během Saulovy mobilizace lidu poslouží Samuel jako autorita, když Saul vyzývá všechny kmeny, aby se přidaly ke společnému bránění (v.7). Po pobití Amónských přichází Samuel s iniciativou jít společně do svatyně v Gilgálu a znovujmenovat tam Saula za krále a obnovit tak království.

- *Místa:* Jábeš – hlavní město krajiny Gileádské (Zajordání), na které se rozprostíraly části kmene Manasses, Ruben a Gád.

  Gileád – území východně od Jordánu. Ve starověku hojně zalesněné pohoří s úzkými, hlubokými, dobře zavodňovanými údolími, poskytujícími bohatou pastvu pro dobytek. Řeka Jabok rozdělovala tuto krajinu na dvě části.

  Gibea – pahrbek; místo, kde bydlel Saul. Pocházel-li Saul z kmene Benjamin, znamená to, že s kmeny Ruben a Gád byli přímí sousedé.

  Bezek – místo zřejmě severovýchodně od Šekem naproti Jábeši na území Gileádu; někteří badatelé se domnívají, že Jábeš a Bezek je totéž město.

  Gilgál – svatyně, kamenný kruh; shromaždiště nebo kultiště (jako Bét-el či Mispa).

- *Čas:* Saulovo vítězství se může datovat do začátku jeho kralování, asi okolo 1050 př. Kr.

Úskalí

Vyloupnutí očí, rozsekání dobytka na kusy (jídlo, které mohlo posloužit hladovým nebo práci na poli) a poslání soukmenovcům, vyvraždění Amónského ležení (byť to bylo nepřátelské vojsko, jeho vyhlazení či pobití nemůžeme neglosovat anebo glosovat jen jako na tehdejší dobu běžné) či návrh na usmrcení soukmenovců (kvůli pochybnostem o nastupujícím králi) jsou obsaženy v příběhu z 11. kapitoly. Je ale nutné zvážit předem, zdali je ve vyprávění dětem použijeme. Všechny výše zmíněné krutosti můžeme brát jako dokreslení naléhavosti situace, vyjádření napětí nebo potřeby věc řešit, a jako podstatné body pro vyprávění je brát nemusíme.

(Vybavte si všechny děti, které by mohly do NŠ přijít. Vyhodnoťte, pro kterou věkovou skupinu co ne/použijete. Připravte si argumenty, proč chtěl Náchaš Jábešským vyloupnout oči? Proč Saul k tomu, aby vyzval ostatní Izraelské k solidárnosti, zabil spřežení dobytka? Proč Amónští museli být pobiti? Proč někteří Izraelci chtěli pobít své soukmenovce?)

6.1.3 Odkazy

Dowley, Tim: *Školní biblický atlas.* Praha: Česká biblická společnost, 1994, s. 8-9. (mapa)

6.2 Pro děti

6.2.1 Předškoláci

Aktivita

Aktivity navazují na v příběhu zaznívající soudržnost kmenů. Cílem aktivit je nechat děti prožít pocit, když jsou na něco sami, anebo když mají kolem sebe další, na které se mohou spolehnout. Varianty:

- Dejte dvěma dětem provaz, ať se přetahují. Kdo bude přetažen přes čáru, prohrává. Chce někdo někomu pomoci a přidat se na jeho konec?
- Zahrajte si s dětmi pohádku O veliké řepě.
- Dejte dětem klacík, ať se ho pokusí zlomit. Pak jim dejte dva, a pokus opakujte a postupně přidávejte další a další a můžete se společně pídit po tom, v počtu kolika kusů jsou klacíky nezlomitelné.

Vyprávění

To jednou přitáhl s velkým vojskem král Náchaš k městečku Jábeš a chtěl do něho vpadnout a vzít si, co by tam našel a udělat si z obyvatel sluhy. Lidé v městečku se moc báli, protože jich bylo méně a neměli takovou výzbroj, aby královo vojsko od hradeb vyhnali. A tak se vydali po sousedních městech s prosbou, zda by jim nepřišli pomoci. Ale všechny přepadl strach, protože slyšeli o králi Náchaši, že je zlý, mocný a má obrovské vojsko.

Tu přišel z pole Saul a uslyšel, jak lidé zoufale pláčou a jsou bezradní. A dozvěděl se, že to je kvůli králi Náchašovi. A viděl, jak všichni strnule stojí a nejsou ničeho schopní. Rozzlobilo ho, když si představil obyvatele Jábeše, jaký oni musí zažívat strach. A jaké by pro ně muselo být, bránit se Náchašovi sami. Nemůžou je tedy nechat na holičkách, řekl si. Proto svolal všechny muže ze všech měst: když spojí své síly, budou přece silnější! A když pak všichni připraveni

pomoci Jábešským, dívali se na vojsko krále Náchaše, viděli, že je jich i tak pořád méně. Ale od odhodlání a chuti pomoci lidem v Jábeši je nic neodradilo. A tak společně se Saulem vyhnali nepřátelské vojsko od hradeb. Potom se společně radovali a děkovali Bohu. A že měli za co: za to, že mají dobrého krále; za to, že se dali dohromady a táhli za jeden provaz; za to, že pomohli Jábešským; za to, že přemohli přesilu nepřátelského vojska.

Mladší školní děti

Ač byl Saul pomazán za krále, prozatím se jako král neprojevoval. Ani to nebylo zapotřebí. Po té, co ho Samuel korunoval před lidmi za krále, odešel domů, kde se nadále věnoval své práci hospodáře. Až jednou, když se vracel s dobytkem ze svého pole, uviděl, jak jeho sousedé a lidé z městečka naříkají a pláčou. Před nimi stáli smutní jábeští starší a spěšně jim vyprávěli, že k hradbám jejich města, Jábeše, dorazil nepřátelský král Náchaš se svým obrovským vojskem. Obléhá jejich město a chce vtrhnout dovnitř s cílem pobít je a ostatní si podmanit, aby mu sloužili. Jábeští našli odvahu a řekli Náchašovi, ať jim dá nějaký čas, že se pokusí najít sobě pomoc. Zavázali se, že nepodaří-li se jim do týdne mezi svým lidem najít posily a pomoc, vydají se mu a stanou se jeho otroky. Král Náchaš souhlasil, protože si byl jist, že se ho všichni budou bát a nikdo jim na pomoc nepřijde; dovolil tedy, oč ho žádali.

Když Saul uslyšel, co se stalo, rozčílil se. Nechce, aby lid byl smutný a aby plakal; nechce, aby byl lid pobyt či někomu otročil. A byl taky naštvaný na Náchaše, co si to dovoluje; a je naštvaný taky na muže v Izraeli – cožpak budou jen ronit slzy a ani se nepokusí sebrat špetku odvahy k zastavení toho hrozného krále?

Co se dá dělat?

Izraelští muži jsou strašně rozptýlení po celém Izraeli a amónského vojska je nebývalá přesila. Ale když se Izraelci spojí a potáhnou za jeden provaz, třeba to postačí postavit se nepřátelskému vojsku. A mají ještě nějaký čas na to, aby se všichni sešli, ale musí se začít jednat hned. A tak Saul rychle vyslal posly se zprávou, že obyvatelé města Jábeše jsou v ohrožení a že je zapotřebí, aby se zapojilo co nejvíce mužů. A že jestli se někdo nechce připojit a nepomůže teď Jábešským, tak ať si není jist pomocí, až ji sám bude potřebovat.

Když se Izraelci shromáždili, poslali Jábešským do města zprávu, že jim zítra přijdou na pomoc. Za časného rána vtrhli Izraelští muži v čele se Saulem do amónského ležení a nepřátele přemohli. Jábeští si oddychli, že byli ušetření vpádu cizího vojska a ostatní viděli, že to, co Saul vymyslel a podnikl, bylo dobré. A že mu o zemi a lidi v Izraeli jde.

A na to Samuel navrhl, aby se všichni ještě jednou shromáždili a poděkovali Bohu za to, že to dobře s nimi se všemi dopadlo a poděkovali Bohu za to, že jim vybral dobrého krále. A všichni

od té doby brali Saula za svého krále.

Aktivity: viz *Předškoláci* nebo *Starší školní děti*.

Starší školní děti

Náměty k rozhovoru

- *Svornost:* Co Saul sledoval tím, že rozeslal kusy dobytka jednotlivým kmenům? Znáte nějaký podobný příběh? (příběh o králi Velkomoravské říše Svatoplukovi). Je to podobné jako skládání puzzlů. Jeden díl je vám takřka k ničemu. Abyste získali celistvý obraz, potřebujete všechny díly poskládané v sobě. Máte-li nějaký hezký puzzlový obrázek (třeba Unicef), dejte ho dětem složit.
- *Přesila:* Znáte nějaký příběh, kdy menšina porazila většinu, slabší silnějšího? Který? Jak to bylo?
- *Násilí:* Komu se nevyplatilo, že chtěl omezovat svobodu druhého, že si nárokoval, co mu nenáleželo a že kul pikle vůči druhému? Znáte nějaký biblický příběh, příběh z historie nebo z vlastní zkušenosti?

Přesah

Film A. G. Innáritu – *Revenant Zmrtvýchvstání* je příběhem o tom, že život poháněný nebo živící se touhou po pomstě, jakkoliv oprávněné, je necestou, je slepou cestou. Film vzniklý na základě literární předlohy byl dokončen v roce 2015 a v roce 2016 v několika kategoriích získal cenu Oskara. Oprávněně.

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Zas v nové síle povstáváme. Ze tmy nás budí tichý svit. Čekáme rozednění, vítězné světlo denní, s Kristem chcem zvítězit. (z písně *Velikonoční* [SV 392])

Rituál

Každou postavu může provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. U Saule navrhujeme *Má duše Boha velebí, chválu vzdává, Pánem je nejen na nebi, buď mu sláva* (SV 176).

Okénko do bohoslužeb

Spolupráce/táhnutí za jeden provaz – to, co pomohlo zvítězit nad Amónskými, je v tomto okénku pojato jako nedílná součást společného tvoření či budování.

Kdo všechno je zapotřebí k tomu, aby se postavil a vybavil třeba tento kostel/modlitebna? Kolik si myslíte, že zde na této stavbě pracovalo lidí?

Možná to nevíme přesně, ale na každém záleželo. A všem patří díky, protože se zde díky nim můžeme scházet.

6.3.5 Modlitba

Bože, prosíme tě za lidi, kteří jsou silní a chtějí ubližovat druhým. Potěšuj, prosíme, smutné a ztrápené. Prosíme za ty, kterým hrozí, že přijdou o život. Prosíme za ty, kteří válčí. Prosíme za ty, kteří žijí jen tím, že se druhým pomstí. Dej, ať umíme držet při sobě a jsme k sobě ohleduplní a všímaví. Amen.

Odkaz na pracovní list
03 Saul králem
Odkaz na píseň
Vzdejte Pánu slávu, čest (BTS9)
Není lepší na tom světě (BTS8)
Má duše Boha velebí, chválu vzdává
Neskládejte v mocných naději
V nebi je trůn (SV360)
Otevřete brány hradeb kamenných
Můj Pán všechny svolá ráno, až se rozední
Bůh je náš Pán a Král, zpívejme mu píseň chval
Cílová skupina
Mladší školní
Předškolní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami II (Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi)
Biblický odkaz (kat)
1 Samuelova 11